

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
& ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
& ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Αθήνα, 02-07-2020
Αρ. Πρωτ:Δ1(δ)/ ΓΠ οικ. 42685

Ταχ. Δ/νση : Αριστοτέλους 17
Ταχ. Κώδικας : 104 33
Πληροφορίες : Τμήματα Α, Γ, Δ, Ε
Τηλέφωνο : 2132161346, 2132161793,
: 2132161344, 2132161324
e-mail : ddy@moh.gov.gr
Fax : 2132161907

ΠΡΟΣ : Όπως Π.Α.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΘΕΜΑ: Λήψη μέτρων διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως οι πυρκαγιές

- Σχετ:**
- α. Η με αριθ. πρωτ. οικ. 70601/23-12-2013 ΚΥΑ με θέμα «Βραχυπρόθεσμα σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση ατμοσφαιρικής ρύπανσης από αιωρούμενα σωματίδια» (ΦΕΚ 3272/Β'/2013)
 - β. Η υπ' αριθ. πρωτ. 47829/2017 (ΦΕΚ 2161/τ. Β') Υγειονομική Διάταξη «Υγειονομικοί όροι και προϋποθέσεις λειτουργίας επιχειρήσεων τροφίμων/ποτών και άλλες διατάξεις»
 - γ. Η Γ1(δ)/ ΓΠ οικ.67322 ΚΥΑ (ΦΕΚ 3282/Β'/19-09-2017) με θέμα «Ποιότητα νερού ανθρώπινης κατανάλωσης σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της Οδηγίας 98/83/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 3ης Νοεμβρίου 1998 όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία (ΕΕ) 2015/1787 (L260, 7.10.2015)»
 - δ. Η υπ' αριθ. πρωτ. Υ1γ/Γ.Π/οικ.9420/19-1-2012 Εγκύκλιος του Υπουργείου Υγείας με θέμα «Παροχή συσσιτίων και τροφίμων – Αρωγή στις κοινωνικά ασθενέστερες ομάδες» (ΑΔΑ: ΒΟΧΒΘ-ΝΞΨ)
 - ε. Η με αριθ. πρωτ. ΔΥΓ2/Γ.Π. οικ.3191/ 14-01-2014 Εγκύκλιος του Υπ. Υγείας με θέμα «Συστάσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από υψηλά επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης, λόγω αυξημένων συγκεντρώσεων αιωρούμενων σωματιδίων (ΑΣ₁₀)» (ΑΔΑ: ΒΙΨΠΘ-ΩΣ1)
 - στ. Η υπ' αριθ. πρωτ. Δ1δ/οικ./60055/02-08-2018 Εγκύκλιος του Υπ. Υγείας με θέμα «Πρόληψη της νόσου των λεγεωναριών» (ΑΔΑ: ΨΨΡΜ465ΦΥΟ-ΞΞΓ)
 - ζ. Η υπ' αριθ. πρωτ. Δ1(δ)/ ΓΠ οικ. 56070/29-07-2019 Εγκύκλιος του Υπ. Υγείας με θέμα «Λήψη μέτρων διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως οι πυρκαγιές» (ΑΔΑ: 7ΖΒΔ465ΦΥΟ-ΕΑΧ)

- η. Η υπ' αριθ. πρωτ. Δ1δ/16481/14-03-2020 Εγκύκλιος του Υπ. Υγείας με θέμα «Προστασία της Δημόσιας Υγείας από τον κορωνοϊό SARS CoV-2 στα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης» (ΑΔΑ: ΨΦΗ9465ΦΥΟ-ΗΘ8)
- θ. Η υπ' αριθ. πρωτ. Δ1γ/Γ.Π/οικ.19955/20-03-2020 Εγκύκλιος του Υπ. Υγείας με θέμα «Εντατικοποίηση των μέτρων Υγιεινής σε επιχειρήσεις Αρτοποιείων και σε όλες τις επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών» (ΑΔΑ:ΨΟΕ3465ΦΥΟ-Φ31)
- ι. Η υπ' αριθ. πρωτ. Δ1(δ)/ΓΠ οικ. 26635 /23-04-2020 Εγκύκλιος του Υπ. Υγείας με θέμα « Λήψη μέτρων διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας από ιογενείς και άλλες λοιμώξεις κατά τη χρήση κλιματιστικών μονάδων» (ΑΔΑ: 6ΒΟ5465ΦΥΟ-ΨΣΓ)
- ια. Η υπ' αριθ. πρωτ. Δ1/ ΓΠοικ.32965/27-05-2020 (ΑΔΑ: ΩΟΓΔ465ΦΥΟ-Μ6Η) Εγκύκλιος του Υπ. Υγείας με θέμα «Πρόληψη της νόσου των λεγεωνάριων στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19»
- ιβ. Η από 01-05-2020 ανακοίνωση του Πυροσβεστικού Σώματος για την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου

Σε συνέχεια των ανωτέρω σχετικών και στο πλαίσιο της αντιπυρικής περιόδου για το έτος 2020 (σχετ. -ιβ-), το Υπουργείο Υγείας, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του για την προστασία της Δημόσιας Υγείας γενικά και της υγείας του πληθυσμού ειδικότερα, σας ενημερώνει για την επικαιροποίηση της (ζ) σχετ. που περιλαμβάνει τα μέτρα προστασίας που πρέπει να λαμβάνονται σε περιοχές που τυχόν επηρεάζονται από την εκδήλωση μιας δασικής πυρκαγιάς.

1. Γενικά

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας¹ η ανάφλεξη οργανικής καύσιμης ύλης απελευθερώνει στην ατμόσφαιρα διάφορους ρυπαντές όπως μονοξείδιο του άνθρακα, οξείδια του αζώτου (NO_x), διοξείδιο του θείου, αιωρούμενα σωματίδια (Α.Σ.) καθώς και άλλες ουσίες οι οποίες απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα εξαιτίας της καύσης υλικών όπως σκουπιδιών, εγκαταλειμμένων υλικών ή οικίσκων που ενδέχεται να βρίσκονται εντός του πεδίου της πυρκαγιάς. Τα αιωρούμενα σωματίδια είναι πιθανόν να διεισδύσουν μέχρι το κατώτερο αναπνευστικό σύστημα (πνεύμονες) ενώ τα μικρότερης διαμέτρου μικροσωματίδια ενδέχεται να περάσουν και στην κυκλοφορία του αίματος. Η προσωρινή υπερσυγκέντρωση αυτών των ουσιών καθώς και η μεταφορά τους με τη βοήθεια του ανέμου σε γειτνιάζουσες περιοχές ενδέχεται να δημιουργήσουν βραχυπρόθεσμα ή/και μακροπρόθεσμα προβλήματα υγείας στο

¹ Wildfires and heat-wave in the Russian Federation – Public Health Advice, WHO Regional Office for Europe, 2010

γενικό πληθυσμό και ιδίως στις ομάδες υψηλού κινδύνου. Οι ομάδες υψηλού κινδύνου από έκθεση σε καπνό είναι άτομα με άσθμα ή άλλα αναπνευστικά νοσήματα, άτομα με καρδιαγγειακές παθήσεις, χρονίως πάσχοντες, ηλικιωμένοι, παιδιά, έγκυοι και καπνιστές.

Η έκθεση στον καπνό μιας πυρκαγιάς ενδέχεται να προκαλέσει ερεθισμούς στα μάτια και την αναπνευστική οδό, βήχα, βρογχίτιδα, ενδέχεται να επιδεινώσει ή να πυροδοτήσει συμπτώματα κρίσης άσθματος και σε ορισμένες περιπτώσεις διαταραχή της αναπνευστικής λειτουργίας όπως δύσπνοια. Επίσης, σε άτομα με υποκείμενα νοσήματα ενδέχεται να συμβάλει σε διαταραχές ρυθμού της καρδιάς και σε ακραίες περιπτώσεις σε καρδιαγγειακά επεισόδια με κατάληξη το θάνατο.

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο κίνδυνος εγκαυμάτων του κατώτερου αναπνευστικού συστήματος εξαιτίας της εισπνοής θερμών αερίων, τα οποία μπορεί να προκαλέσουν σημαντικές επιπλοκές.

2. Μέτρα Προστασίας κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς

Όπως έχει αναφερθεί στη (ζ) σχετ., μία πυρκαγιά, εκτός από την περιοχή στην οποία εκδηλώνεται, ενδέχεται να επηρεάσει και άλλες περιοχές, εξαιτίας της μεταφοράς του καπνού μέσω των ανέμων. Επομένως, η λήψη μέτρων προστασίας είναι απαραίτητη ακόμη και σε περιοχές όπου η καθημερινή δραστηριότητα δεν επηρεάζεται άμεσα, αλλά καλύπτονται από το νέφος του καπνού της πυρκαγιάς.

Για το λόγο αυτό, προτείνεται η ενημέρωση του κοινού για τη λήψη των παρακάτω μέτρων προστασίας κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς στις περιοχές που είτε βρίσκονται πλησίον αυτής, είτε επηρεάζονται από τον καπνό και την αυξημένη θερμοκρασία:

- Πιστή τήρηση των οδηγιών των αρμόδιων αρχών.
- Παραμονή σε κλειστούς χώρους.

Σε περίπτωση όπου κατοικημένες περιοχές βρίσκονται πλησίον μιας δασικής πυρκαγιάς κι επηρεάζονται από τον καπνό προτείνεται η ελάττωση των άσκοπων μετακινήσεων και η παραμονή σε κλειστούς χώρους χωρίς απευθείας επικοινωνία με τον εξωτερικό αέρα (κλείσιμο παραθύρων, πορτών και λοιπών διόδων αέρα προς το εσωτερικό).

- Εξασφάλιση του δροσισμού των εσωτερικών χώρων των κατοικιών

Κατά τη διάρκεια της νύχτας οι ένοικοι, και ιδιαίτερα αυτοί που ανήκουν σε ευαίσθητες ομάδες, προτείνεται να κοιμούνται στο πιο δροσερό σημείο των κατοικιών.

Εφόσον οι κατοικίες διαθέτουν σύστημα κλιματισμού, προτείνεται η χρήση του στη λειτουργία ανακύκλωσης του εσωτερικού αέρα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η επιβάρυνση της ποιότητας του αέρα στους εσωτερικούς χώρους. Η επιλογή εισαγωγής «φρέσκου αέρα» που παρέχεται από ορισμένα συστήματα κλιματισμού πρέπει να απενεργοποιείται κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς για να αποφευχθεί η εισροή καπνού από το εξωτερικό περιβάλλον. Επίσης, είναι απαραίτητη η σωστή συντήρηση των φίλτρων των συστημάτων κλιματισμού και αν είναι εφικτή, αντικατάστασή τους με φίλτρα πιστοποιημένα για κατακράτηση ΑΣ_{2.5}².

- Παραμονή σε κλιματιζόμενους χώρους.

Δημόσια κτίρια, όπως σχολεία, νοσοκομεία, δημόσιες υπηρεσίες ή άλλες εγκαταστάσεις οι οποίες διαθέτουν συστήματα κλιματισμού μπορούν να διατεθούν για την προστασία των ευαίσθητων ομάδων από τον καπνό.

Κατά τη διάρκεια εκδήλωσης πυρκαγιάς συστήνεται οι κλιματιζόμενοι χώροι που θα χρησιμοποιηθούν ως χώροι συγκέντρωσης να λειτουργούν τις κλιματιστικές μονάδες τους στην επιλογή της ανακύκλωσης του αέρα, ώστε να μην είναι δυνατή η είσοδος του καπνού στο χώρο.

Με δεδομένη την εξέλιξη της πανδημίας του ιού SARS CoV-2 και τις οδηγίες για τη γενική χρήση των κλιματιστικών μονάδων (σχετ. -ι-), υπενθυμίζεται ότι η πυρκαγιά συνιστά έναν αμεσότερο κίνδυνο για την ανθρώπινη ζωή. Επομένως, αν κριθεί ότι σε ένα χώρο όπου αναγκαστικά συνωστίζονται περισσότερα άτομα από τα προβλεπόμενα, ώστε να μην είναι δυνατή η τήρηση των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης, πρέπει να λαμβάνονται άλλα μέτρα προστασίας (πχ διανομή масκών) και να μην διακόπτεται η λειτουργία των κλιματιστικών μονάδων από την επιλογή της ανακύκλωσης αέρα.

² Αιωρούμενα Σωματίδια με αεροδυναμική διάμετρο <2.5μm

- **Περιορισμός Μετακινήσεων**
Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να αποφεύγονται οι άσκοπες μετακινήσεις και να χρησιμοποιούνται τα φώτα των οχημάτων κατά τη διάρκεια της ημέρας, ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενα ατυχήματα σε περιοχές με χαμηλή ορατότητα.
Σε περίπτωση όμως χρήσης του αυτοκινήτου, προτείνεται η ρύθμιση του συστήματος κλιματισμού του οχήματος στη λειτουργία ανακύκλωσης του εσωτερικού αέρα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η είσοδος του καπνού στην καμπίνα των επιβατών.
- **Μείωση των πηγών ρύπανσης του εσωτερικού αέρα εντός του σπιτιού**
Κατά τη διάρκεια μιας πυρκαγιάς πρέπει να αποφεύγεται το κάπνισμα στο εσωτερικό των κατοικιών, το μαγείρεμα με τη χρήση ψησταριάς, η χρήση τζακιού για ψήσιμο/μαγείρεμα, η χρήση αεροζόλ (εντομοκτόνα, αρωματικά χώρου, σπρέι μαλλιών) και οποιαδήποτε άλλης πηγής που ενδέχεται να επιβαρύνει την ποιότητα του εσωτερικού αέρα.
- **Χρήση μέτρων ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) από τον καπνό**
Κάποια άτομα που ανήκουν σε ευαίσθητες ομάδες ενδέχεται να απαιτηθεί να χρησιμοποιήσουν μάσκες για να προστατευθούν από τον καπνό και τις αναθυμιάσεις. Σε αυτή την περίπτωση, το φίλτρο της μάσκας πρέπει να είναι πιστοποιημένο για κατακράτηση Α.Σ.2.5 και να εξασφαλίζεται ότι η μάσκα εφαρμόζει καλά στο στόμα και τη μύτη του ατόμου.
- **Διατήρηση της θερμοκρασίας σώματος και συχνή ενυδάτωση**
Επειδή η πυρκαγιά ενδέχεται να συνοδεύεται και από αύξηση της θερμοκρασίας, κατά τη διάρκειά της πρέπει να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική ενυδάτωση του οργανισμού με τη λήψη υγρών, αποφεύγοντας την κατανάλωση ποτών που περιέχουν ζάχαρη ή αλκοόλ.
- **Συνδρομή σε άτομα χρήζοντα βοήθειας**
Ηλικιωμένα άτομα ή άτομα που ζουν μόνα τους πρέπει να δέχονται τακτικές επισκέψεις και να εξασφαλίζεται ότι οι φαρμακευτικές αγωγές που ακολουθούν δεν επηρεάζουν τη θερμορύθμισή τους. Στην τελευταία περίπτωση πρέπει να εξασφαλίζεται η επαρκής ενυδάτωσή τους και να αναζητείται ιατρική συμβουλή για την πρόληψη ενδεχόμενων επιπλοκών.

- Σε περίπτωση που κάποιο άτομο ή οι οικείοι του παρουσιάσουν οποιαδήποτε συμπτώματα εξαιτίας του καπνού ή των συνθηκών της πυρκαγιάς (ενδεικτικά αναφέρονται η δύσπνοια, σύγχυση, σπασμοί, καρδιοαναπνευστικά προβλήματα, απώλεια συνείδησης) πρέπει να αναζητηθεί αμέσως ιατρική συνδρομή.
- Οφείλεται να παρέχεται άμεση ιατρική βοήθεια σε άτομα που έχουν υποστεί εγκαύματα, είτε εξωτερικά εξαιτίας της πυρκαγιάς, είτε εγκαύματα του κατώτερου αναπνευστικού εξαιτίας της εισπνοής θερμών αερίων.

3. Φάση αποκατάστασης των ζημιών

3.1 Ποιότητα νερού ανθρώπινης κατανάλωσης

3.1.1 Μηχανικές βλάβες στα δίκτυα ύδρευσης

Κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς υπάρχει πιθανότητα πρόκλησης μηχανικών βλαβών στο δίκτυο ύδρευσης και εισόδου σ' αυτό ξένων υλών (π.χ. αιωρούμενα σωματίδια, χώματα, λάσπες κ.λ.π.), που είναι δυνατόν να υποβαθμίσουν την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να διενεργηθεί αμέσως υγειονομικός έλεγχος λειτουργίας των συστημάτων ύδρευσης (γεώτρηση ή πηγή υδροληψίας, δεξαμενές, εγκαταστάσεις, δίκτυο διανομής). Συγκεκριμένα θα πρέπει να διερευνηθεί η πιθανότητα οποιασδήποτε διαρροής που μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα στην ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης όπως: θραύση σωλήνων, εμπόδια στη ροή, κ.λ.π.

3.1.2 Ενέργειες μετά από τη διαπίστωση βλαβών στο δίκτυο ύδρευσης

Σε αυτή την περίπτωση απαιτείται να διενεργηθεί άμεσα λεπτομερής υγειονομική αναγνώριση και διερεύνηση των αιτίων του προβλήματος καθώς και εργαστηριακός έλεγχος (микροβιολογικές και φυσικοχημικές παράμετροι) μετά από κατάλληλη δειγματοληψία. Τα δείγματα νερού θα πρέπει να ληφθούν από κρίσιμα σημεία του δικτύου ύδρευσης, όπως στις γεωτρήσεις ή πηγές υδροληψίας, δεξαμενές τροφοδοσίας νερού, και σε διάφορα σημεία του δικτύου, κυρίως όμως στα ανάντη και κατόντη του σημείου βλάβης του αγωγού ύδρευσης.

3.1.3 Υπέρβαση τιμών ποιοτικών παραμέτρων νερού ανθρώπινης κατανάλωσης

Εφόσον υφίστανται βάσιμες ενδείξεις υπέρβασης τιμών ποιοτικών παραμέτρων του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, οι υπεύθυνοι ύδρευσης θα πρέπει σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές (όπως αυτές καθορίζονται στη -γ- σχετ.) να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας της Δημόσιας Υγείας, όπως:

- Διακοπή της υδροδότησης μέχρι την αποκατάσταση των προβλημάτων και την εξασφάλιση των ποιοτικών παραμέτρων εντός των ορίων της κείμενης νομοθεσίας με παράλληλη ενημέρωση των κατοίκων και λήψη μέτρων αντιμετώπισης της προσωρινής διακοπής της υδροδότησης των κατοίκων της περιοχής (τροφοδοσία με κατάλληλης ποιότητας νερό ανθρώπινης κατανάλωσης λ.χ. εμφιαλωμένα, μεταφορά με βυτία).
- Σύμφωνα και με τις οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας μετά από κάθε επισκευή σε τμήμα αγωγού να γίνεται υπερχλωρίωση με διάλυμα χλωρίου υψηλής συγκέντρωσης και αντίστοιχο χρόνο παραμονής.
- Μετά τον εντοπισμό του προβλήματος και την αντιμετώπισή του (αποκατάσταση της βλάβης του δικτύου, λήψη μέτρων προστασίας της πηγής κ.λ.π.), εφόσον το πρόβλημα είναι γενικευμένο, να εφαρμοσθεί το μέτρο της υπερχλωρίωσης του νερού στη δεξαμενής υδροδότησης και σε όλο του μήκος του συστήματος ύδρευσης με διάλυμα χλωρίου υψηλής συγκέντρωσης και αντίστοιχο χρόνο παραμονής, το οποίο στη συνέχεια θα απορριφθεί και μετά να ξεκινήσει η επαναλειτουργία του δικτύου.
- Εάν αναφερθούν κρούσματα γαστρεντερίτιδας να διερευνηθεί η συσχέτιση της εμφάνισης των κρουσμάτων γαστρεντερίτιδας με την πρόκληση βλαβών και την εκτέλεση έργων στο δίκτυο ύδρευσης της πόλης.

Εφ' όσον διαπιστώνεται με συνεχείς ελέγχους, ότι δεν υπάρχουν βλάβες στο δίκτυο και εισροή ξένων σωμάτων, ουσιών κ.λ.π, θα πρέπει οι υπεύθυνοι ύδρευσης σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές να βρίσκονται σε επαγρύπνηση. Οι δειγματοληπτικοί και εργαστηριακοί έλεγχοι του νερού σε κρίσιμα σημεία του δικτύου ύδρευσης να είναι συστηματικοί, συμπεριλαμβανομένων των τιμών του υπολειμματικού χλωρίου και να αυξηθεί η συχνότητα παρακολούθησης και άλλων ποιοτικών παραμέτρων του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης κατά την κρίση της Υπηρεσίας.

Τέλος, υπενθυμίζονται και οι συστάσεις της (η) σχετ. εγκυκλίου, αναφορικά με την ανάγκη λήψης πρόσθετων μέτρων προστασίας των συστημάτων ύδρευσης εξαιτίας της επιδημίας του ιού SARS CoV-2.

3.2 Προστασία από τον καπνό και τα αιωρούμενα σωματίδια

Εξαιτίας του καπνού από την πυρκαγιά, η ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα αναμένεται να είναι ιδιαίτερα επιβαρυνμένη. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να δίνονται οι ακόλουθες συστάσεις:

3.2.1 Συστάσεις προς το γενικό πληθυσμό

Στο γενικό πληθυσμό, συνιστάται η αποφυγή κάθε σωματικής άσκησης σε εξωτερικούς χώρους, αλλά και ο περιορισμός του χρόνου παραμονής στο εξωτερικό περιβάλλον, ιδιαίτερα σε περιοχές με αυξημένη κυκλοφορία οχημάτων. Κατά την παραμονή σε εσωτερικούς χώρους, συνιστάται να διατηρούνται οι πόρτες, οι μπαλκονόπορτες και τα παράθυρα κλειστά.

Αν για οποιοδήποτε λόγο κάποιο άτομο νιώσει δυσφορία ή ενόχληση κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς, οφείλει να αναζητήσει αμέσως ιατρική βοήθεια και να λάβει όλες τις απαραίτητες προφυλάξεις.

3.2.2 Πρόσθετες συστάσεις προς ευπαθείς ομάδες

Άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, όπως άτομα με αναπνευστικό πρόβλημα, καρδιοπαθείς, παιδιά, άτομα άνω των 65 ετών, χρονίως πάσχοντες, έγκυοι και καπνιστές³ θα πρέπει να αποφεύγουν την παραμονή σε εξωτερικούς χώρους.

Άτομα με άσθμα μπορεί να χρειαστούν πιο συχνή λήψη των εισπνεόμενων φαρμάκων τους, ενώ σε περίπτωση επιμονής των συμπτωμάτων συνιστάται άμεση επικοινωνία με τον θεράποντα ιατρό.

³ Wildfires and heat-wave in the Russian Federation – Public Health Advice, WHO Regional Office for Europe, 2010

3.3 Διασφάλιση ποιότητας τροφίμων

Σε περίπτωση που απαιτηθεί, ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στη διασφάλιση της ποιότητας των τροφίμων με τα οποία σιτίζονται οι πληγέντες, καθώς ελλοχεύει αυξημένος κίνδυνος τροφιμογενών λοιμώξεων.

Σε περίπτωση εκτεταμένων διακοπών παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, θεωρείται επιβεβλημένο να ενημερωθεί το κοινό για το σωστό και υγιεινό χειρισμό και τη συντήρηση των τροφίμων.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη διατροφή των πληγέντων στους οποίους διανέμονται τρόφιμα, τα οποία προσφέρουν διάφορες κοινωνικές οργανώσεις, φορείς ή επιχειρήσεις τροφίμων, σε ότι αφορά τις συνθήκες παρασκευής, μεταφοράς, συντήρησης, στον τρόπο διανομής τους και κυρίως την ποιότητα κατά τον χρόνο διανομής αυτών.

Επισημαίνεται ότι η ασφάλεια των τροφίμων σε όλες τις φάσεις της αλυσίδας παραγωγής τους (πρώτες ύλες, παρασκευή, διατήρηση, διακίνηση, μεταφορά, αποθήκευση, διανομή κ.λ.π.), καθώς και η προσωπική υγιεινή των χειριστών των τροφίμων αποτελούν πρωταρχικής σημασίας παράγοντες, ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενοι κίνδυνοι δημόσιας υγείας.

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στον έλεγχο των τροφίμων κυρίως στις περιπτώσεις που γίνεται μαζική προετοιμασία και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τρόφιμα ευαλλοίωτα.

Συστήνεται τα τρόφιμα να διανέμονται στους πληγέντες συσκευασμένα. Ακόμη και τα τυποποιημένα τρόφιμα θα πρέπει αυτά να διακινούνται με ασφάλεια και να αποθηκεύονται μέχρι την διανομή τους σε χώρους με απόλυτη τάξη, καθαριότητα και με συνθήκες συντήρησης τέτοιες, ώστε να αποφεύγονται τυχόν αλλοιώσεις ή επιμολύνσεις τους.

Απαιτείται εντατικοποίηση των ελέγχων που διενεργούν οι αρμόδιες υπηρεσίες σε όλες τις φάσεις της αλυσίδας παραγωγής των τροφίμων, οι οποίοι θα πρέπει να είναι ενδεδειγμένοι και να καλύπτουν όχι μόνο την παρασκευή, αλλά και την μεταφορά, προσωρινή αποθήκευση μέχρι την παράδοσή τους στους πληγέντες.

Ενδεικτικά σημειώνεται ότι:

- Αν διαπιστωθεί οποιαδήποτε αλλοίωση στην οσμή, τη γεύση, το χρώμα και την υφή των τροφίμων πρέπει οπωσδήποτε να απορριφθούν, μαγειρεμένα ή όχι.
- Τα προμαγειρεμένα τρόφιμα πρέπει να καταναλώνονται μετά την ολοκλήρωση του μαγειρέματός τους.
- Το έτοιμο φαγητό πρέπει να καταναλώνεται αμέσως μετά την διανομή του.

- Πρέπει να αποφεύγεται η παραμονή των τροφίμων εκτός ψυγείου.
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στο γάλα, στα γιαούρτια, στα τυροκομικά προϊόντα, στα σάντουιτς και στα γλυκά, τα οποία πρέπει να διατηρούνται εντός ψυγείου.
- Τα φρούτα και τα λαχανικά να πλένονται πολύ καλά πριν καταναλωθούν.
- Πρέπει πάντοτε να ελέγχεται η ημερομηνία λήξης στα συσκευασμένα τρόφιμα.
- Κονσέρβες φουσκωμένες, σκουριασμένες ή κτυπημένες να απορρίπτονται αμέσως.
- Τα περισσεύματα φαγητού πρέπει να πετάγονται στα απορρίμματα.
- Θα πρέπει να τηρούνται οι κανόνες ατομικής υγιεινής των χειριστών τροφίμων.

Λόγω της κατάστασης που θα διαμορφωθεί το φετινό καλοκαίρι εξαιτίας της πανδημίας του ιού SARS CoV-2, πέραν των ανωτέρω οδηγιών, υπενθυμίζονται και οι συστάσεις που αναφέρονται στη (θ) σχετ. εγκύκλιο αναφορικά με τα μέτρα προστασίας από τον κορωνοϊό SARS CoV-2. Ιδιαίτερη μέριμνα τήρησης αυτών των μέτρων οφείλουν να λαμβάνουν οι υπάλληλοι και οι εθελοντές που θα συμμετέχουν στη διανομή τροφίμων σε πληγέντες, εφόσον αυτό απαιτηθεί.

3.4 Διαχείριση αμιάντου και λοιπών επικίνδυνων υλικών κατά την αποκατάσταση των ζημιών των κατοικιών

Σε περίπτωση που απαιτηθεί αποκατάσταση ζημιών σε κατοικίες όπου έχει χρησιμοποιηθεί ως δομικό υλικό ο αμιάντος ή άλλα επικίνδυνα υλικά, είναι επιβεβλημένη η λήψη μέτρων προστασίας των εκτελούντων τις εργασίες και όσων βρίσκονται πλησίον του αντίστοιχου χώρου.

Ο αμιάντος αποτελεί υλικό το οποίο δεν δημιουργεί προβλήματα στην υγεία όταν είναι σταθερά συνδεδεμένος σε τελικά προϊόντα όπως τοίχους, πλακάκια και σωλήνες, εφόσον δεν καταστρέφεται ή δεν υφίσταται καταπονήσεις και φθορές. Σύμφωνα όμως με αποτελέσματα επιστημονικών ερευνών μπορεί να δημιουργηθούν προβλήματα στην υγεία από την εισπνοή ινών αμιάντου κατά τις εργασίες κοπής, αντικατάστασης, απομάκρυνσης και κατεδάφισης υλικών που περιέχουν αμιάντο.

Για το λόγο αυτό, όπου, κατά τις εργασίες αποκατάστασης των ζημιών στις πληγείσες περιοχές, απαιτηθούν εργασίες (κοπής, αποξήλωσης κλπ) σε υλικά που περιέχουν αμιάντο, η εκτέλεση των εργασιών αφαίρεσης αμιάντου πρέπει να πραγματοποιείται από εξειδικευμένες

για την εργασία αυτή εταιρείες που διαθέτουν ειδική άδεια από το Υπουργείο Εργασίας (άρθρο 14 του ΠΔ 212/2006 –ΦΕΚ 212/Α/9.10.2006).

3.5 Φιλοξενία σε ξενοδοχειακές μονάδες

Στην περίπτωση που απαιτηθεί φιλοξενία των πληγέντων σε ξενοδοχειακές μονάδες, ιδιαίτερη σχολαστικότητα απαιτείται στους ελέγχους που αφορούν:

- Στα συστήματα κλιματισμού και αερισμού
- Στο νερό ανθρώπινης κατανάλωσης και ειδικότερα στο νερό που διατίθεται για ανθρώπινη κατανάλωση εντός των εγκαταστάσεων
- Στην ποιότητα νερών του υδραυλικού συστήματος των κεντρικών κλιματιστικών μονάδων τους για τη διασφάλιση ποιότητας νερού απαλλαγμένου λεγεωνέλλας. Για το ανωτέρω θέμα, σας υπενθυμίζουμε την ανάγκη πιστής εφαρμογής των (στ) και (ια) σχετ. εγκυκλίων.
- Στα αποχωρητήρια και γενικά στη διαχείριση λυμάτων και υγρών αποβλήτων
- Στη διαχείριση απορριμμάτων ως προς τις διαδικασίες συλλογής και διάθεσης αυτών
- Στο προσωπικό (κανόνες ατομικής υγιεινής)
- Στην ποιότητα των τροφίμων

4. Οδηγίες για την προστασία της υγείας των κατοίκων κατά την επιστροφή τους σε κατοικίες που κρίθηκαν κατάλληλες

Η τέφρα στις καμένες περιοχές μπορεί να είναι επικίνδυνη λόγω της φύσης των απανθρακωμένων υλικών, ενώ τα υπολείμματα καπνού μπορεί να παραμείνουν στην περιοχή για αρκετό χρονικό διάστημα. Για το λόγο αυτό δίδονται οι ακόλουθες Οδηγίες:

4.1 Καθαρισμός κατοικιών μετά από πυρκαγιά

Κατά τον καθαρισμό των κατοικιών θα πρέπει:

Να τηρούνται οι οδηγίες χρήσης των προϊόντων καθαρισμού.

Να γίνεται χρήση ειδών ατομικής προστασίας (γάντια, μάσκα, προστατευτικά γυαλιά)

Παιδιά και κατοικίδια να κρατηθούν μακριά από τις εργασίες καθαρισμού.

Θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι υπάρχει επαρκής αερισμός/ εξαερισμός στον χώρο.

Συνιστάται:

- Να λαμβάνονται προφυλάξεις για να αποτρέπεται η είσοδος της τέφρας στα σπίτια.
- Να κρατούνται τα παράθυρα και οι πόρτες κλειστά.
- Οι κάτοικοι να παραμένουν στο εσωτερικό του σπιτιού τους, όσο το δυνατόν περισσότερο μέχρι να γίνουν οι καθαρισμοί των εξωτερικών χώρων.
- Να περιορίζεται ο χρόνος των παιδιών και των κατοικίδιων ζώων σε εξωτερικούς χώρους.
- Να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε να μη μεταφέρεται η τέφρα εντός του σπιτιού.
- Να μην χρησιμοποιούνται φυσητήρες φύλλων για την απομάκρυνση της τέφρας ή των φύλλων και να και να αποφεύγεται η ανάδευση της τέφρας στον αέρα.
- Κατά προτίμηση αλλαγή των φίλτρων αέρα στις μονάδες θέρμανσης και ψύξης.
- Οι κάτοικοι να μην εργάζονται στον κήπο, εάν όμως αυτό είναι αδύνατον, να φοράνε γάντια, μπλούζες με μακριά μανίκια και μάσκα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η εισπνεόμενη ποσότητα τέφρας και σκόνης.
- Άτομα με προβλήματα υγείας ή/και που λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή να επικοινωνήσουν με τον προσωπικό τους γιατρό.

4.2 Πρόσθετες Οδηγίες

Πρόσθετες συμβουλές μπορεί να αναζητηθούν στο συνημμένο στην παρούσα εγκύκλιο Παράρτημα

5. Επικοινωνία

Τα τηλέφωνα των υπηρεσιών που βρίσκονται σε 24ωρη επιφυλακή και με τις οποίες μπορούν να επικοινωνήσουν οι πολίτες σε περίπτωση πυρκαγιάς είναι τα ακόλουθα:

- Άμεση Δράση ΕΛΑΣ: 100
- Πυροσβεστικό Σώμα: 199
- Υπηρεσία Επικοινωνιών Έκτακτης Ανάγκης: 112
- ΕΚΑΒ: 166
- ΚΕΠΙΧ Πολιτικής Προστασίας 210-3359002

Το Υπουργείο Υγείας παραμένει σε πλήρη ετοιμότητα για να συνδράμει σε οποιαδήποτε ανάγκη ανακύψει.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

Β. ΚΙΚΙΛΙΑΣ

Πίνακας Αποδεκτών:

1. Υπουργείο Εσωτερικών

Δ/νση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ
Σταδίου 27
101 83 Αθήνα

2. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Π. Κανελλοπούλου 4
101 77 Αθήνα

3. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας

(με την παράκληση να ενημερωθούν οι αρμόδιοι φορείς)
Ευαγγελιστρίας 2
105 63 Αθήνα

4. Όλες τις Περιφέρειες της χώρας

Γενικές Διευθύνσεις Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας (με την παράκληση να ενημερώσουν τις αρμόδιες υπηρεσίες τους)

5. Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της Χώρας

Υπόψη κ.κ. Συντονιστών

6. ΕΟΔΥ

α. Γραφείο Προέδρου

Αγράφων 3-5
151 23 Μαρούσι

β. ΚΕΔΥ

Α. Φλέμινγκ 34
166 72 Βάρη

7. Υγειονομικές Περιφέρειες της Χώρας

Γρ. κκ. Διοικητών

(με την παράκληση να ενημερωθούν όλες οι Μονάδες Υγείας ευθύνης τους)

8. Δ/ση Υγειονομικού ΓΕΕΘΑ, Στρατόπεδο Παπάγου –Χολαργός (με την παράκληση να ενημερωθούν όλες οι Υγειονομικές Υπηρεσίες)

Εσωτερική Διανομή:

1. Γρ. κ. Υπουργού Υγείας
2. Γρ. κ. Υφυπουργού Υγείας
3. Γρ. κ. Προϊσταμένης Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας & Ποιότητας Ζωής
4. Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας
5. Διεύθυνση Επιχειρησιακής Ετοιμότητας Εκτάκτων Καταστάσεων Δημόσιας Υγείας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΙΣ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

ΒΗΜΑ 1: ΦΡΟΝΤΙΣΤΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΑΣ

Οι καταστροφές μπορούν να προκαλέσουν σωματικές και ψυχολογικές αντιδράσεις, επηρεάζοντας ή αλλοιώνοντας την «συνήθη» μας συμπεριφορά για ένα διάστημα. Αμέσως μετά από μία καταστροφή οι άνθρωποι μπορεί να νιώθουν σοκαρισμένοι και ανακουφισμένοι που κατάφεραν να επιβιώσουν. Είναι λοιπόν σημαντικό να φροντίσετε τον εαυτό σας και την οικογένειά σας, στις μέρες και εβδομάδες που θα ακολουθήσουν.

Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στις αντιδράσεις των παιδιών, τα οποία στην πραγματικότητα χρειάζονται υποστήριξη.

ΒΗΜΑ 2: ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ ΞΑΝΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Εάν είχατε αναγκαστεί να εγκαταλείψετε το σπίτι σας εξαιτίας της καταστροφής, το να είστε καλά προετοιμασμένοι και να κινηθείτε προσεκτικά θα σας βοηθήσει να παραμείνετε υγιείς και να αποφύγετε τραυματισμούς, όταν ξαναμπίτε στο σπίτι σας.

1) Μείνετε έξω από κτίρια που έχουν υποστεί ζημιές: επιστρέψτε όταν οι αρχές πουν ότι είναι ασφαλές. Μείνετε συντονισμένοι στον τοπικό σας ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό.

2) Συγκεντρώστε αντικείμενα που μπορεί να χρειαστείτε, όπως:

- Φακό που λειτουργεί με μπαταρίες (όχι εύφλεκτο)
- Κυτίο πρώτων βοηθειών (σε περίπτωση τραυματισμού)
- Εργαλεία
- Πόσιμο νερό
- Σακούλες απορριμμάτων
- Κράνος και γάντια
- Μπότες ή παπούτσια με σκληρή σόλα
- Εάν το σπίτι σας έχει πλημμυρίσει, φέρτε μεγάλα κοντέινερ για να πλύνετε ρούχα και σκεπάσματα και σχοινιά για να τα απλώσετε να στεγνώσουν
- Κάδους, σφουγγαρίστρες και σφουγγάρια
- Χλωρίνη

3) Πριν μπείτε μέσα, περπατήστε προσεκτικά γύρω από το εξωτερικό του σπιτιού και ελέγξτε για ενδείξεις ζημιών ή κινδύνου.

Ελέγξτε για πιθανές ζημιές στα ηλεκτρικά. Εάν δείτε σπίθες ή σπασμένα ή φθαρμένα καλώδια, ή εάν μυρίσετε καμένες μονώσεις, κλείστε το γενικό διακόπτη, εφόσον διαπιστώσετε ότι είναι ασφαλές να το κάνετε. Εάν πρέπει να πατήσετε πάνω σε νερό για να φτάσετε το γενικό διακόπτη, μην το κάνετε, αλλά καλέστε έναν ηλεκτρολόγο ή τον πάροχο ηλεκτρικής ενέργειας για συμβουλές.

4) Ελέγξτε για πιθανές ζημιές στο δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης. Εάν υποπτεύεστε ότι σωλήνες αποχέτευσης έχουν υποστεί ζημιές μέσα στην κατοικία σας, αποφύγετε να χρησιμοποιήσετε τις τουαλέτες και καλέστε έναν υδραυλικό (εάν η ζημιά είναι έξω από το

σπίτι, ίσως χρειαστεί να καλέσετε την εταιρία ύδρευσης). Εάν σωλήνες νερού έχουν υποστεί ζημιές, επικοινωνήστε με τον υπεύθυνο ύδρευσης και αποφύγετε να χρησιμοποιήσετε νερό από τη βρύση.

- 5) **Ελέγξτε για ζώα.** Μικρά ζώα που έχουν εγκαταλείψει τη στέγη τους λόγω πλημμύρας ή πυρκαγιάς μπορεί να αναζητήσουν καταφύγιο στο δικό σας. Ανοίξτε με προσοχή ντουλάπες και συρτάρια.
- 6) **Απολυμάνετε το στάσιμο νερό.** Εάν το σπίτι σας έχει πλημμυρίσει, είναι σημαντικό να απολυμάνετε όλα τα στάσιμα νερά στο σπίτι, συμπεριλαμβανομένου του υπογείου, χρησιμοποιώντας χλωρίνη. Επαναλάβετε κάθε τέσσερις έως πέντε μέρες για όσο διάστημα το νερό παραμένει.

ΒΗΜΑ 3: ΤΡΟΦΙΜΑ, ΝΕΡΟ, ΦΑΡΜΑΚΑ,

1) Κατανάλωση τροφίμων:

- Τα τρόφιμα που έχουν παραμείνει στις κατοικίες που επλήγησαν από την πυρκαγιά, είναι πιθανό να μην είναι κατάλληλα για κατανάλωση, λόγω μόλυνσης τους από τη ζέστη και τον καπνό. **Εάν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία για την ποιότητα του τροφίμου είναι προτιμότερο να μην το καταναλώσετε και να το πετάξετε.**
- Εάν το ψυγείο σας ήταν εκτός ρεύματος ή είστε αβέβαιοι για το εάν υπήρχε διακοπή ρεύματος απορρίψτε όλα τα τρόφιμα που είναι εντός αυτού. Το ίδιο ισχύει και για τα κατεψυγμένα τρόφιμα. Απορρίψτε όλες τις τροφές που έχουν αποψυχθεί, έχουν ιδιαίτερη οσμή ή αλλοιωμένο χρώμα.
- Για τα κονσερβοποιημένα τρόφιμα, αυτά θα πρέπει να απορριφθούν εάν η συσκευασία είναι διογκωμένη, χτυπημένη ή σκουριασμένη. Οι κονσέρβες που βρίσκονται σε καλή κατάσταση θα πρέπει να πλυθούν εξωτερικά σε περίπτωση που έχουν εκτεθεί σε καπνό.
- Τα γυάλινα βάζα που περιέχουν τρόφιμα θα πρέπει επίσης να ελεγχθούν καθώς είναι πιθανό λόγω της αυξημένης θερμοκρασίας να έχουν σπάσει και κομμάτια γυαλιού να βρίσκονται εντός του τροφίμου.

2) Κατανάλωση νερού

Η κατανάλωση νερού από το δίκτυο παροχής μπορεί να μην είναι ασφαλής. Μην καταναλώνετε νερό από το δίκτυο ύδρευσης μέχρι οι αρμόδιες αρχές να επιβεβαιώσουν την καταλληλότητά του. Καταναλώνετε μόνο εμφιαλωμένο νερό.

3) Χρήση φαρμάκων

Εάν τα φάρμακα σας έχουν εκτεθεί σε υψηλή θερμοκρασία, καπνό ή νερό είναι πιθανό να είναι ακατάλληλα για χρήση. Συστήνεται να έρθετε σε επικοινωνία με τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας. Εάν πρέπει να απορρίψετε φάρμακα παρακαλούμε να τα απορρίψετε στους ειδικούς κάδους που διαθέτουν τα φαρμακεία.

ΒΗΜΑ 4: ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΥΡΚΑΓΙΑ

- 1) **Ακολουθήστε προσεκτικά τις οδηγίες στα προϊόντα καθαρισμού, φορέστε είδη ατομικής προστασίας (γάντια, μάσκα, προστατευτικά γυαλιά) και κρατήστε παιδιά και κατοικίδια μακριά.**

Βεβαιωθείτε ότι υπάρχει **επαρκής αερισμός/ εξαερισμός στον χώρο.**

Μερικές πρόσθετες συμβουλές:

- 2) **Καπνός, οσμές, αιθάλη/στάχτη:** Τα υπολείμματα καπνού μπορεί να παραμείνουν για καιρό και να χρειαστεί να καθαρίσετε το σπίτι σας πολλές φορές. Δοκιμάστε να τοποθετήσετε μικρά πιατάκια με ξύδι στο σπίτι για να απορροφήσουν τις οσμές
- 3) **Γενική καθαριότητα:** Σκουπίστε τις επιφάνειες με υγρό και στεγνό πανί. Αλλάξτε και καθαρίστε όλα τα φίλτρα των συστημάτων θέρμανσης και κλιματισμού. Σφραγίστε το δωμάτιο που καθαρίζετε με φύλλα πλαστικού για να αποφύγετε την εξάπλωση αιθάλης και στάχτης σε ολόκληρο το σπίτι.
- 4) **Τοίχοι:** Πλύνετε τους με άφθονο νερό και σαπούνι. Οι ταπετσαρίες συνήθως χρειάζονται ολική αφαίρεση και αντικατάσταση.
- 5) **Στρώματα και μαξιλάρια:** συνήθως χρειάζονται αντικατάσταση. Εάν πρέπει να χρησιμοποιηθούν προσωρινά, αερίστε τα επαρκώς στον ήλιο και τυλίξτε τα με πλαστικό κάλυμμα πριν την χρήση.
- 6) **Επικίνδυνα υλικά:** Πετάξτε επικίνδυνα υλικά όπως π.χ. διαλύτες, χημικά για οικιακή χρήση ή χρήση στον κήπο, που έχουν εμποτιστεί με νερό κατά τη διάρκεια της κατάσβεσης. **Προσοχή – να φοράτε προστατευτικό ρουχισμό, γάντια και προστατευτικά γυαλιά κατά την επαφή σας με επικίνδυνα υλικά**